

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ДО
Г-Н МЛАДЕН МАРИНОВ
МИНИСТЪР НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Ул. „6-ти септември“ №29
Гр. София 1000

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МАРИНОВ,

Обръщам се към Вас по повод разпространените в медиите кадри и получена жалба до институцията, от които е видно, че по време на протеста на 10.07.2020г. в столицата, спрямо граждани има съмнения за неправомерно употребена физическа сила от страна на органите на полицията. Особено обезпокоителни са публикуваните видеоматериали, на които се вижда как голям брой полицейски служители упражняват физическа сила.

В тази връзка и на основание Заповед РД-0854/13.07.2020г. на омбудсмана на Република България екип на институцията извърши проверки в 1РУ – СДВР и 3РУ – СДВР.

В 3 РУ – СДВР при проверка на документите по задържане на едно от пострадалите лица - Евгени Марчев беше установено, че след задържането му на 11.07.2020г. е посетен от екип на ЦСМП – София. При извършения преглед в 00.20 ч. от медицинско лице във фиша е отбелязано, че на лицето е нанесен побой. Въпреки това той е бил преведен в лечебно заведение едва на сутринта (около 9.00ч.), след което в 20.40ч. е бил освободен. Екипът констатира разминаване между информацията, посочена в книгата за задържаните лица, където е отбелязано, че при задържането лицето е в добро състояние, и заключението за нанесен побой, вписано в медицинския документ.

В 1 РУ – СДВР при проверка на документите на задържаното лице Димитър Педев се установи, че е отказал да подпише декларацията за правата му. При извършения медицински преглед при задържането му е отбелязано, че е във видимо нетрезво състояние и с наранявания по главата. След последващ медицински преглед, той е преведен в отделението по Неврохирургия в УМБАЛСМ „Н. И. Пирогов“ и диагностициран със сътресение на мозъка. На място в болницата на 13.07.2020 г. е посетен от екип на омбудсмана. В проведения разговор г-н Педев заяви, че няма спомен за случилото се, включително и за отказа да подпише декларацията за правата му и че му е извършен първоначален медицински преглед. Задържаното лице сподели, че е освидетелстван в болницата за получените травми.

Предвид гореизложеното при тези два случая възниква съмнение за неправомерна употреба на сила от страна на органите на полицията при задържане и следва да бъде извършено задълбочено разследване на изложените данни.

Конституционната роля на омбудсмана да се застъпва за правата и свободите на гражданите изисква омбудсманът да очертае пред органите на властта конституционните и международноправни гаранции за спазването на правата на човека, както и правозащитните стандарти, установени в практиката на Европейския съд за правата на човека в Страсбург. В случая при проверката от органите на МВР трябва да бъдат изяснени следните основни въпроси:

1. В съответствие с европейските стандарти за подобно разследване да се провери нарушена ли е забраната за мъчение, жестоко, безчовечно или унижаващо отношение:

1.1. Позитивно задължение на държавата да разследва случаи на малтретиране.

Като страна по Европейската конвенция за правата на човека и основните свободи, българската държава има позитивни задължения, произтичащи от чл. 3 от Конвенцията, да създаде практически и ефективни гаранции срещу нарушения на забраната за мъчения или нечовешко и унижително отношение. Тези гаранции включват и процедурни задължения да разследват случаите на малтретиране. В този смисъл е и решението по делото Асенов и други срещу България. В него Съдът постановява, че се изисква ефективно официално разследване на случая, когато лицето има обоснована претенция, че е било подложено на сериозно малтретиране от полицията незаконно и в нарушение на чл. 3 от Конвенцията. Задължението произтича и от чл. 1, който изисква държавите „да осигуряват на всяко лице под тяхна юрисдикция правата и свободите, определени в част I на тази Конвенция“. Разследването трябва да е в състояние да доведе до разкриване и наказване на отговорните лица.

1.2. Прехвърляне на тежестта на доказване върху полицейските органи при видими признаци на увреждане.

Съгласно трайната практика на Европейския съд за правата на човека в случай, при който жалбоподателят се оплаква от малтретиране от страна на полицията и са налице видими признаци на физическо или друго увреждане (*prima facie*), тежестта на доказване се прехвърля върху органа, който е провел съответната акция или следствено действие. Когато лицето е видимо пострадало по време на полицейските действия или докато е било задържано, неговото оплакване от малтретиране трябва да се разглежда като обосновано съмнение за полицейско насилие. В резултат на прилагането на този европейски стандарт, полицейските органи, следва да представят убедителни доказателства, че нараняванията и медицинското състояние на пострадалите или не са получени при действията на полицейските служители, или са резултат от законосъобразно действие на полицията, което да може да бъде потвърдено. В този смисъл са решенията Томаси срещу Франция, Рибитш срещу Австрия, Аксой срещу Турция.

1.3 Непълното изпълнение на задължението за разследване – самостоятелно нарушение на чл. 3 от Конвенцията.

Съгласно европейските стандарти, случаите на малтретиране от страна на полицейски органи изискват висока степен на бдителност от правораздавателните органи за пропуски при разследването им, тъй като ако проверката не бъде

проведена с необходимата възискателност, тези органи ще допуснат на самостоятелно основание нарушение на чл. 3 от Конвенцията.

1.4 Три императивни изисквания към разследването на случаи на полицейско малтретиране.

Тъй като нарушенията на чл. 3 са едни от най-сериозните посегателства върху човешките права, разследванията на тези случаи трябва да отговарят на високи критерии - те трябва да бъдат а) изчерпателни, б) ефективни и в) водещи до разкриване и наказване на нарушителите.

2. Допуснати ли са нарушения на националните и международни стандарти за употреба на физическа сила и помощни средства от полицията:

Важно е да обърна внимание, че случаите, в които е позволено на полицейските органи да употребяват сила и помощни средства са изчерпателно изброени в Закона за Министерство на вътрешните работи:

Съгласно чл. 85, ал. 1 от Закона за Министерство на вътрешните работи при изпълнение на служебните си задължения полицейските органи могат да използват физическа сила и помощни средства само когато това е **абсолютно необходимо** при:

1. противодействие или отказ да се изпълни законно разпореждане;
2. задържане на правонарушител, който не се подчинява или оказва съпротива на полицейски орган;
3. конвоиране на лице или при опит то да избяга, да посегне на своя живот или на живота и здравето на други лица;
4. оказване съдействие на други държавни органи или длъжностни лица, включително на контролорите на Европейската комисия, на които противозаконно се пречи да изпълняват задълженията си;
5. нападения срещу граждани и полицейски органи;
6. освобождаване на заложници;
7. групови нарушения на обществения ред;
8. нападения на сгради, помещения, съоръжения и транспортни средства;
9. освобождаване на незаконно заети обекти, ако им е разпоредено от компетентен орган;
10. вземане на мерки за осигуряване на лична безопасност по чл. 75, ал. 2.

Като омбудсман подчертавам, че е необходимо да се изследва дали е налице пропорционалност при използването на физическа сила и помощни средства от правоохранителните органи като основен принцип в международните актове, българското законодателство и практиката на Европейския съд за защита правата на човека в Страсбург. Съгласно този принцип употребената сила следва да е строго съответстваща на постигането на законната цел.

В практиката си Съдът в Страсбург неведнъж е постановявал, че използваната от правоохранителните органи сила не съответства на конкретно преследваната законна цел. В този смисъл е например решението по делото Рехбок срещу Словения, при което полицията е обяснявала нараняванията по жалбоподателя със съпротива при арест. Оценявайки конкретната ситуация, Съдът е отсъдил, че използваната сила е прекомерна и неоправдана и властите не успяват да представят убедителни доказателства защо са причинени нараняванията като се има предвид, че полицейските действия са били планирани и следователно рискът трябва да е бил оценен, полицията е превъзхождала физически присъстващите и пострадалият не е използвал оръжие срещу полицейските служители.

Предвид гореизложеното, с оглед недопускане нарушаване на правата на гражданите и на основание чл. 19, ал. 1 , т. 4 се обръщам към Вас с препоръка за извършване на задълбочена и безпристрастна проверка и ефективно разследване при спазване на конституционните и европейски стандарти за правата на човека, на изложените случаи, при които има сериозно съмнение за неправомерно упражнена сила от страна на полицейски служители при задържане. Моля да ми предоставите навременна, точна и пълна информация по случая, както и всички документи, събрани в хода на проверката. В случай, че се установят допуснати нарушения от полицейски служители, настоявам да предприемете необходимите действия спрямо замесените служители.

Също така се обръщам към Вас да ми предоставите документите във връзка със задържането на Евгени Марчев и Димитър Педев съгласно Инstrukция № 8121з-78 от 24 януари 2015 г. за реда за осъществяване на задържане, оборудването на помещенията за настаняване на задържани лица и реда в тях в министерството на вътрешните работи, както и запис от камерите за видеонаблюдение за периода на задържане на лицата, докато са били в арестните помещения съответно в 03РУ СДВР и 01РУ – СДВР. От особена важност е изясняването на причините двете лица да не бъдат приведени в болнични заведения още след първите прегледи, при които е констатирано сериозно влошено здравословно състояние, както и защо е налице разминаване в информацията за общото състояние на Евгени Марчев, отразена в книгата за задържани лица по описа на 03 РУ – СДВР и талонът от извършения медицински преглед.

С уважение,

**ДОЦ. Д-Р ДИАНА КОВАЧЕВА
ОМБУДСМАН НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**